

Millaiset nuoret selviytyvät traumaattisesta kehitysiästä?

2020-11-20 EFCAP Tampere
marko.manninen@thl.fi & jenna.pardelin@pp.inet.fi

1. Kv-tutkimus: mitä enemmän nuorella on pitkään jatkuneita ja yhteen kietoutuneita riskejä → sitä huonompi aikuisiän ennuste
2. Kuitenkin aina löytyy myös hyvin aikuisiässä pärjänneitä → **Miksi osa nuorista pärjää hyvin huolimatta riskeistä?**
3. Erityisiä korkean riskin ryhmiä:
 - Kodin ulkopuolelle sijoitetut nuoret
 - Käytösoireilevat nuoret
4. → Harvinaisen ilmiön **tutkimus on tehokasta valikoituneessa erityisjoukossa**

Suomen koulukotijärjestelmä VALTION KOULUKODIT

- "Kujan pää"
- Vaikeahoitoiset lapset ja nuoret (N=~250-300, M/F 2/1, ~15v)
- Lastensuojelulain avo-, sijais-, ja jälkihuolto
- 5 valtion koulukotia, 2 yksityistä
- Koulukotiopetus
 - Peruskoulu (100%!)
 - Ammatillinen koulutus tai sen tukeminen
- Sijoituksen synä vakavat kouluongelmat, päihteet, rikostelu
- Jokin MT-häiriö 89%

KOULUKODIN JÄLKEEN – TUTKIMUSHANKE
 TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS THL & VALTION KOULUKODIT

MT-diagnoosit

- Mikä tahansa dg 60% → 12x riski
- Päihde dg 30% → 17x
- Persoonallisuushäiriöt 11% → 12x
- Mielialahäiriö 18% → 7x
- Skitsofreniaspektri 10% → 8x

KELA korvausrekisteri

- antipsykootit 34%, anksiolyytit 26%, unilääkkeet 16%, masennuslääkkeet 47%, psykostimulantit 7%, alkoholvieroitus 6% → 4-9x
- KELA-terapiatuki 3.5% - verrokki 2%

Rekisteritutkimus 1/2

ENNENAIKAINEN KUOLLEISUUS

- KK 7% vs verrokki 1% → 7x riski
- Päihteet 24x, IM 7x

RIKOLLISUUS

- 2/3 uusi tuomio → 13x riski
- 50% väkivaltarikos → 14x riski

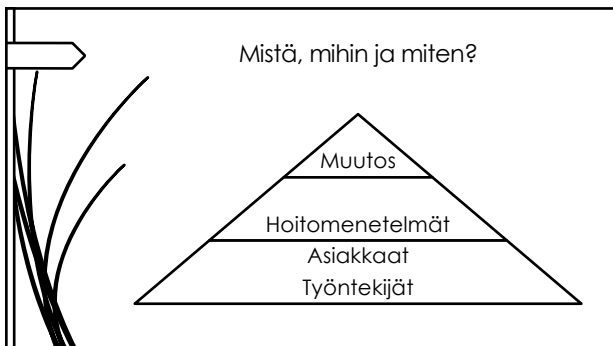
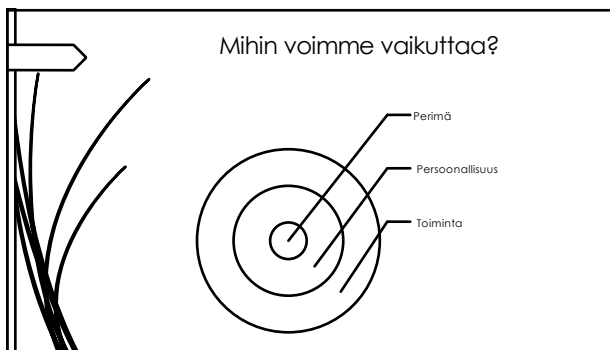
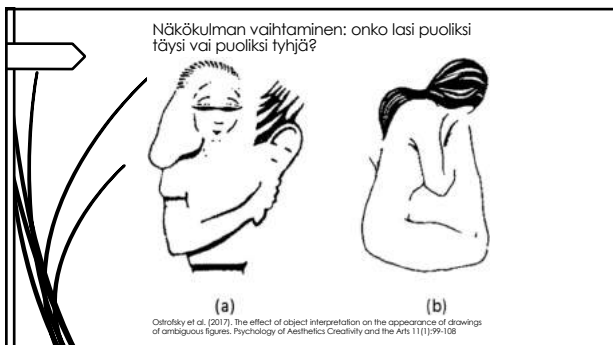
JATKO-OPISKELU

- 4/5 pelkän pk varassa vs verrokki 1/5

LISÄÄNTYMISTERVEYS

- Teiniäitiys <20v 35% vs 7%
- Äitiys <18v 7%
- Tupakointi raskauden aikana 4/5

Rekisteritutkimus 2/2

Resilienssin perinteinen määrittely: kaksi tasoa

- "Sadelakkii"
- Ei kasstu lainkaan tai vaan vähän
- Vaikutukset pieniä ja rajoittuja (adversity)

- "Merinovilla"
- Jos kasstu, kuivuu nopeasti
- Paluu takaisin normaaliin nopea (bounce back, positive adaptation)

Fletcher, D., & Sarkar, M. (2013). Psychological resilience: A review and critique of definitions, concepts, and theory. *European Psychologist*.

Resilienssitutkimus psykologiassa

- fokus **vahvuksissa ja kyvyissä** – osa positiivisen psykologian jatkumoa
- 1. Aalto: yksilöllisten resilienssipiirteiden määrittely (Masten & Powell, 2003)
- 2. Aalto: Millaisten prosessien avulla em. Piirteet muotoutuvat? (Richardson, 2002) & millä mekanismeilla resilienssi piirteet johtavat hyvään lopputulokseen (Luthar, Cicchetti, & Becker, 2000).
- 3. Aalto: Millaisilla interventiolla resilienssi piirteitä voidaan lisätä (Masten, 2004) & motivaatiotekijöiden painotus (Richardson, 2002)

Yksilöön liittyviä resilienssi piirteitä

- Kognitiivinen kyvykkyys (IQ kokonaistaso, tarkkaavuus, päättelytoiminnot)
- Käsitteet omasta osaamisesta, arvosta, itseluottamus, itsearvostus
- Sopeutumiskyky ja sosiaaliset kyvyt
- Impulssikontrolli, tunteiden käsittelykyvyt
- Toiveikkaus, tarkoituksellisuus, usko positiiviseen lopputulokseen

Masten, A. S., & Powell, J. L. (2003). A resilience framework for research, policy, and practice. In *Resilience and Vulnerability: Adaptation in the Context of Childhood Adversity*.

Viitteitä myös korkean tason kognitiivisten toimintojen yhteydestä parempaan resilienssiin

- **Hyvä päättelykyky stressaavan tilanteen aikana** → vaikutukset koettuun stressitasoon (Shields, Moons, & Slavich, 2017)
- **Joustavuus ajattelussa ja kognitiivinen uudelleenarviointikyky** → vähäisempi koettu stressi, "märehminen" ja "juuttuminen" väliittävä tekijä (Fritz et al., 2018)
- **Emotionaalinen älykkyys** (Emotional intelligence, EI) ennustaa myöhempiä elämänlaatua ja alemmaa myöhempiä stressitasoa, kun IQ kontrolloitiin (Kennedy et al., 2019)

Sosiaalisin suhteisiin liittyviä resilienssi piirteitä

- Vanhempien vanhemmuustaidot, erityisesti suhteen lämpö, struktuuriin olemassa olo, odotukset
- Läheiset suhteet vanhempien lisäksi myös muihin (prososiaalisiin) aikuisiin
- Prososiaalinen ystäväpiiri
- Yhteisön riittävät resurssit sekä tarjoamat mahdollisuudet
- Laadukas koulu
- Toimiva naapurusto (turvallisuus, palvelut kuten kirjastot, harrastusmahdollisuudet)
- Laadukkaat yhteiskunnan sosiaali- ja terveyspalvelut käytettävissä

Masten, A. S., & Powell, J. L. (2003). A resilience framework for research, policy, and practice. In *Resilience and Vulnerability: Adaptation in the Context of Childhood Adversity*.

Rikollisuudelta suojaavat tekijät pitkälti samoja

- **Kognitiivinen kyvykkyys¹**
 - Kielellinen, mutisuoriutumisen, tarkkaavuuden ylläpito
- **Hyvä asumistilanne, vähäinen ympäristön rikollisuus¹**
- **Lapsikeskeinen kasvatus²**
 - Isän kanssa vapaa-ajan vietto
- **Oma prososiaalinen käytös²**
- **Hyvä tunnelimpulssien hallinta²**
- **Rikostyypeittäin**
 - Väkivalta: **koulusuoriutuminen, äidin ikä+, kaverisuhteet²**
 - Vakavat omaisuusrikokset: matala psykopaatitaso, koulusuoriutuminen, **vanhempien sinnikäs ohjus²**

Loeber (2007): Do cognitive, physiological and psychological risk and promotive factors predict desistance from delinquency in males?
Kakko (2000): Aggression in childhood and long-term unemployment in adulthood

Vaihe 2: Yksilötutkimus

- Valittiin rekisteritiedon perusteella aikuisuudessa ok pärjäneitä kk-faustaisia henkilöitä
- Kriteerit: elossa, ei vakavia mi-ongelmia, ei rikostelua
- N=30, M/F 13/17
- Kohortit 2001 & 2006
- Puolistrukturoitu haastattelu
- CD-RISC lomake
- Lyhyt NPS testipatteri

PsM Vera Hyvämäki (pro gradu 2020): Resilienssi ja kognitiivinen suoriutuminen nuoruusiässä koulukotiin sijoitettujen keskuudessa

- KKJ osio 2, N=30 "hyvin pärjääjät"
- NPS testitulokset vs CD-RISC resilienssikysely
- Kognitiivinen suoriutuminen oli matalampaa normaali väestöön verrattuna
 - Vertailu "huonosti pärjävään"?
- CD-RISC tulokset yleisväestöä matalammat pisteet
 - Myös tässä yleisväestö ehkäpä huonosti sopeva vertailuryhmä
- **Yksikään kognitiivisen suoriutumisen mittareista ei ollut tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä resilienssiin**
- Vaikka yhteyttä kognitiivisen suoriutumisen ja resilienssin välillä KK-populaatiossa ei voitu todentaa, **tulokset viittaavat siihen, että toiminnanohjaukseen liittyvät kyvyt ovat potentiaalisesti resilienssin merkittävien ennustaja**

FM Janette Niiranen vk (2019-)

1. artikkeli: Agentic capacities in former reform school adolescents' life stories
Kolme erilaista kehityspolkua hyvään pärjäämiseen:

- Sopeutuva
- Itsenäinen
- Vastustava toimija

Tärkeitä toimijuuden muotoja:

1. **Elämäntilallinen toimijuus:** uskomus ja kyky oman elämän pitkäkestoiseen ohjaamiseen
2. **Kyky pärjätä itsenäisesti** sekä **laittaa rajat** haitallisille ihmisuhteille sekä omalle päihteidenkäytölle
3. **Koulukotisijoituksen aikana tärkeä: prinssiin löytäminen**

Artikkeli 2 työn alla; teema Osallisuus (2021)

Resilienssitutkimuksen haasteita

1. Resilienssi on määritelty löyhästi
 - Traumaattinen vs yleensä negatiivinen tunnekokemus
 - Erillinen ilmiö vs kykyjen yhdistelmä?
2. Nykytutkimuksessa käytettyjen ennustemuuttujien selitysosuus on varsin pieni
3. **Nykyisen resilienssitutkimuksen yhteys teoriapohjaan on hataraa**
 - **Tämä avainasemassa: laadukkaiden tutkimusasetelmien avulla voidaan vastata myös kohtiin 1 & 2**

Kalich et al. (2017). The resilience framework as a strategy to combat stress-related disorders. In *Nature Human Behaviour*. <https://doi.org/10.1038/s41562-017-0200-8>

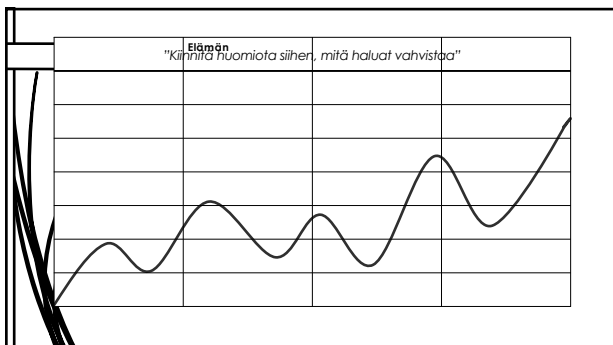
PsM Kitta Ripatti vk (2020-)

Psykologian väitöskirja resilienssistä THL & HY

1. Ripatti et al. (2021). **Millainen on valdi ja toimiva resilienssin määritelmä psykologian sekä käytösoirelevien nuorten tutkimuksen kannalta?**
2. Ripatti et al. (2022). **Miten myöhemmässä elämässään hyvin pärjäneet entiset koulukotiin nuoret itse sanoittavat tekijöitä, jotka ovat johtaneet hyvään aikuisuuteen?** Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus.
3. Ripatti et al. (2023). **Miten synnytysterveyteen liittyvät rekisteritiedot ennustavat aikuisiän hyvää tilannetta koulukotiin nuoruusiällä sijoitettujen henkilöiden ryhmässä?** Rekisteritutkimusasetelma.
4. Ripatti et al. (2024). **Millaiset transgeneratiiviset tekijät ennustavat aikuisiän hyvää tilannetta koulukotiin nuoruusiällä sijoitettujen henkilöiden ryhmässä?** Rekisteritutkimusasetelma.

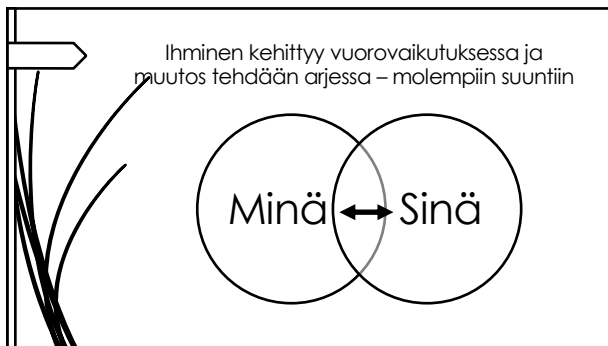
Mitä siis konkreettisesti pitäisi tehdä, jos resilienssiä halutaan lisätä?

- ### Aivojen terveys - mielenveyden perusta
- Perustarpeet **ravinto, turvallisuus, riittävä lepo**
 - Prenataaliset riskit:
 - äidin tupakointi → pienipainoisuus & yleinen psyykinen haavoittuvuus
 - äidin alkoholi → sikiövaurio FASD
 - Fyysinen väkivalta – myös uhka vaikuttaa stressihomoneihin
 - Aivojen kehityksessä on tärkeitä herkkyyskausia, jolloin aivot ovat erityisen alttiita ympäristötekijöiden vaikutuksille
 - Vauvaikä – perustarpeet, perusturvallisuus vs stressi, fyysinen turvallisuus
 - Varhaislapsuus – sosiaalistuminen
 - Varhaisnuoruusikä – autonomian saavuttaminen

- ### Vanhemmuuden tukeminen kannattaa
- Vanhemmilta saatu positiivinen huomio ja palaute toimii lasta suojaavana tekijänä, epäjohtonmukainen ja rankaiseva kasvatusta puolestaan lisää häiriöiden kehittymisen riskiä.
 - Systemimalli: muuttamalla aikuisten tapaa toimia lapsen ongelmat vähenevät – usein tehokkain tapa + vältetään mahdollinen stigma
 - Ydin vanhempien ja lasten yhteistoiminnan vahvistamisessa ja myönteisen vuorovaikutuksen kehittämisessä

- ### Identiteetti
- Tunnustus, "rispekti" – inhimillinen perustarve
 - Kuka minä olen? Mihin ryhmään minä kuulun?
 - Sitoutuminen yhteisön arvoihin edellyttää yhteenkuuluvuuden tunnetta
 - Identiteetin pysyvyys? Yksi vai useita identiteettejä?
 - Amartya Sen: Identiteettiä **ei löydetä vaan se valitaan**
 - Yhteisön roolimallit, oppiminen, maturaatio
- Kaikille nuorille pitää olla tarjolla prososiaalinen, riittävän laaja identiteettien kirjasto
- Identiteettien kesken pitää olla riittävä koherenssi sekä yksilötasolla että yhteiskunnassa
- Fukuyama (2020): Identity
Sen (2007): Identity and Violence: The Illusion of Destiny

Lyhyt koulupolku →

- Vaikeus työllistyä ja hankkia myöhemmin jatkokoulutusta
- Matalampi tulotaso
- Pänteiden ongelmakäyttö
- Matalampi tyytyväisyys elämään
- Huonompi kokonaisterveys
- Ongelmien ylisukupolvisuus
- Rikollisuus

Sipiö, Kestilä, & Martikainen, 2011; Kestilä, Heino, Solantaus 2011; Grossman, 2006; Myrskylä, 2009

Sijoitettujen nuorten lyhyt koulupolku: sijoitukseen liittyviä riskitekijöitä

- **Sijoitus sijaishuoltolaitokseen** (Biehal et al., 1994; Vinnerjung & Sallnäs, 2008)
- **Lukuisat sijoitukset** (Biehal et al., 1994; Pecora et al., 2006; Stein, 1994; Villegas et al., 2014)
- **Lyhyt sijoitusaika** (Villegas et al., 2014; Vinnerjung & Sallnäs, 2008)
- **Sijoitus teini-iässä** (Vinnerjung et al., 2005; Österberg et al., 2016)

Sijoitettujen nuorten lyhyt koulupolku: nuoreen liittyviä riskitekijöitä

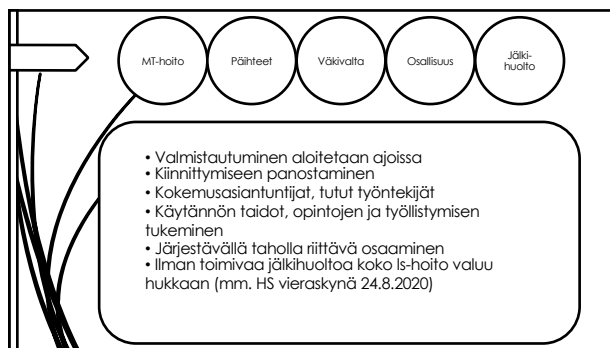
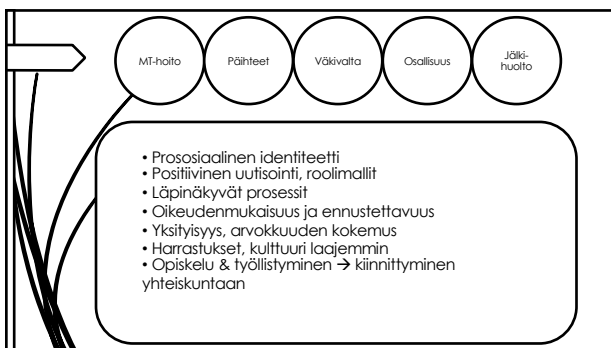
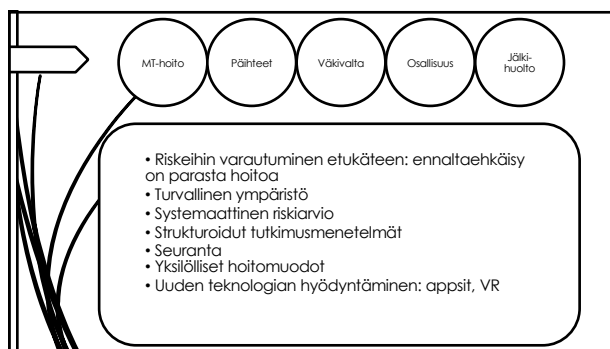
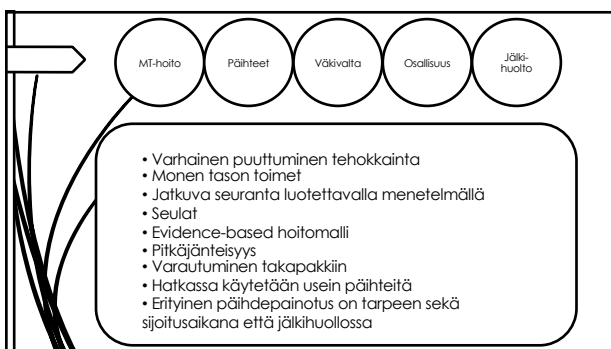
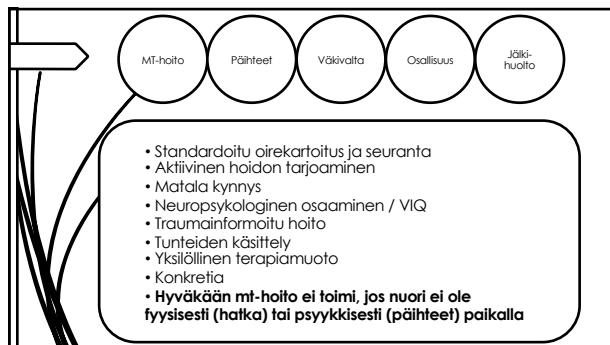
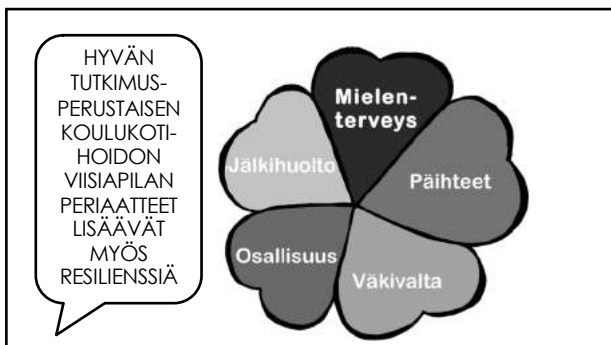
- **Miessukupuoli** (Cameron et al., 2018; Viner & Taylor, 2005; Vinnerjung & Sallnäs, 2008; Vinnerjung, Berlin, & Hjern, 2010)
- **Teiniäitiys** (Jahnukainen, 2007; Vinnerjung & Sallnäs, 2008)
- **Mielenterveysongelmat** (Fletcher, 2008; Leach & Butterworth, 2012; McLeod & Kaiser, 2004; Miech, Caspi, Moffitt, Wright, & Silva, 1999; Needham, 2009; Woodward & Fergusson, 2001)
- **Vakavat käytösongelmat** (Vinnerjung & Sallnäs, 2008)

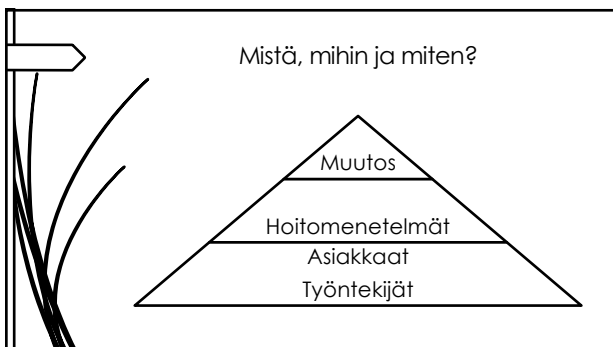
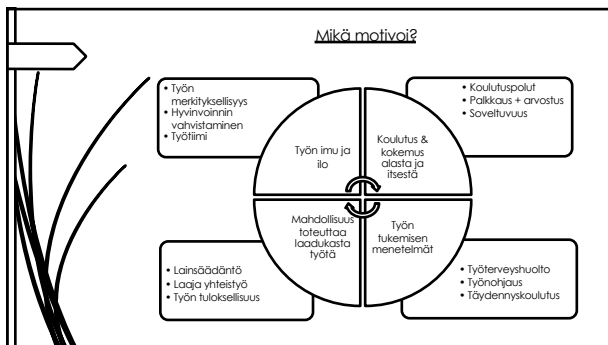
Kouluttautuminen yhdistyy resilienssiin elämäntapa- ja elämäntilanteissa – miten auttaa?

- **LAPSET JA NUORET YLEISVÄESTÖSSÄ**
 - Oireenmukainen, tehokas ja nopeasti reagoiva MT-ongelmien hoito
 - Käytösoireiluun puuttuminen aikaisessa vaiheessa, ennen kroonistumista
- **SIOJITETUT LAPSET JA NUORET**
 - Sijoitus tarpeeksi aikaisin
 - Pysyvä sijoituspaikka
 - Riittävän pitkä sijoitusaika

Mitä on tehokas MT-hoito?
KK psykologi/psykiatritapaamiset...

- "ajanhukkaa, no pääsi pois tunneilta ja röökille"
- "tylsää...ei oikein sovi nuorelle miehelle"
- "pakottivat syömään lääkkeitä ja käymään terapiassa...en käynyt tosissani"
- "lääkitystä annettiin liikaa"
- "mulle ei oo ikinä puhuminen ja istuminen toiminut"
- "terapeutti tuli ulkopuolelta, oli ok tyyppi"
- "kuuntelivat nuorta oikeasti...tuli oivallusvaihe"

KKJ-julkaisut

- Lehti V, Gissler M, Suvisaari J, & Manninen M (2015). Induced abortions and birth outcomes of women with a history of severe psychosocial problems in adolescence. *European Psychiatry* (6), 750-755.
- Manninen M, Pankakoski M, Gissler M, Suvisaari J. (2015). Adolescents in a residential school for behavior disorders have an elevated mortality risk in young adulthood. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 9:46.
- Manninen M, Suvisaari J, Marola N, Aaltonen M. (2017). Adult criminality among residential school population. *Criminal Behavior and Mental Health*, Apr 3. doi: 10.1002/cbm.2025.
- Manninen M, Laivala R, Tomiainen-Holm M, Suvisaari J, Lindgren M. (2018). Severe conduct problems in adolescence and risk of schizophrenia in early adulthood. *Early Interv Psychiatry*, 2018 Nov 28. doi: 10.1111/eip.12767.
- Talaslampi H, Jahnukainen M, Manninen M. (2019). The factors that contribute educational outcomes of adolescents placed in care due to severe behavioral problems. *Child Youth Serv Rev* (2021). doi: 10.1016/j.chyouth.2019.05.021.
- Känkänen P, Manninen M. (2020). A sense of freedom in a restricted environment. *Drama - Nord Dramapedagogisk tidskr* 2020, 40-45.

KKJ-julkaisut reviewer-arviossa 11/2020

- Känkänen P, Pääjoki T, Manninen M. (2020). Promoting emotional capabilities with a drama workshop in a Finnish reform school – a pilot study. Under review in *Children and Youth Social Work*.
- Manninen M, Koivukangas J, Tomiainen-Holm M, Lindgren M. (2020). Psychiatric diagnoses among adolescents with severe conduct problems – a register-based follow-up study. Under review in *Children and Youth Services Review*.
- Niiranen J, Kiviruusu O, Lämsä R, Manninen M. (2020). Agentic capacities in former reform school adolescents' life stories. Under review in *Child and Adolescent Social Work Review*.
- Peltomaa E, Jokela M, Manninen M. (2020). Violent crimes among reform school youths: The role of foster care history. Under review in *Journal of Aggression, Maltreatment and Trauma*.
- Turka M, Tuulio-Henriksson A, Manninen M. (2020). Participation in rehabilitation services and purchases of psychopharmacoans after reform school placement. Under review in *Journal of Adolescence*.